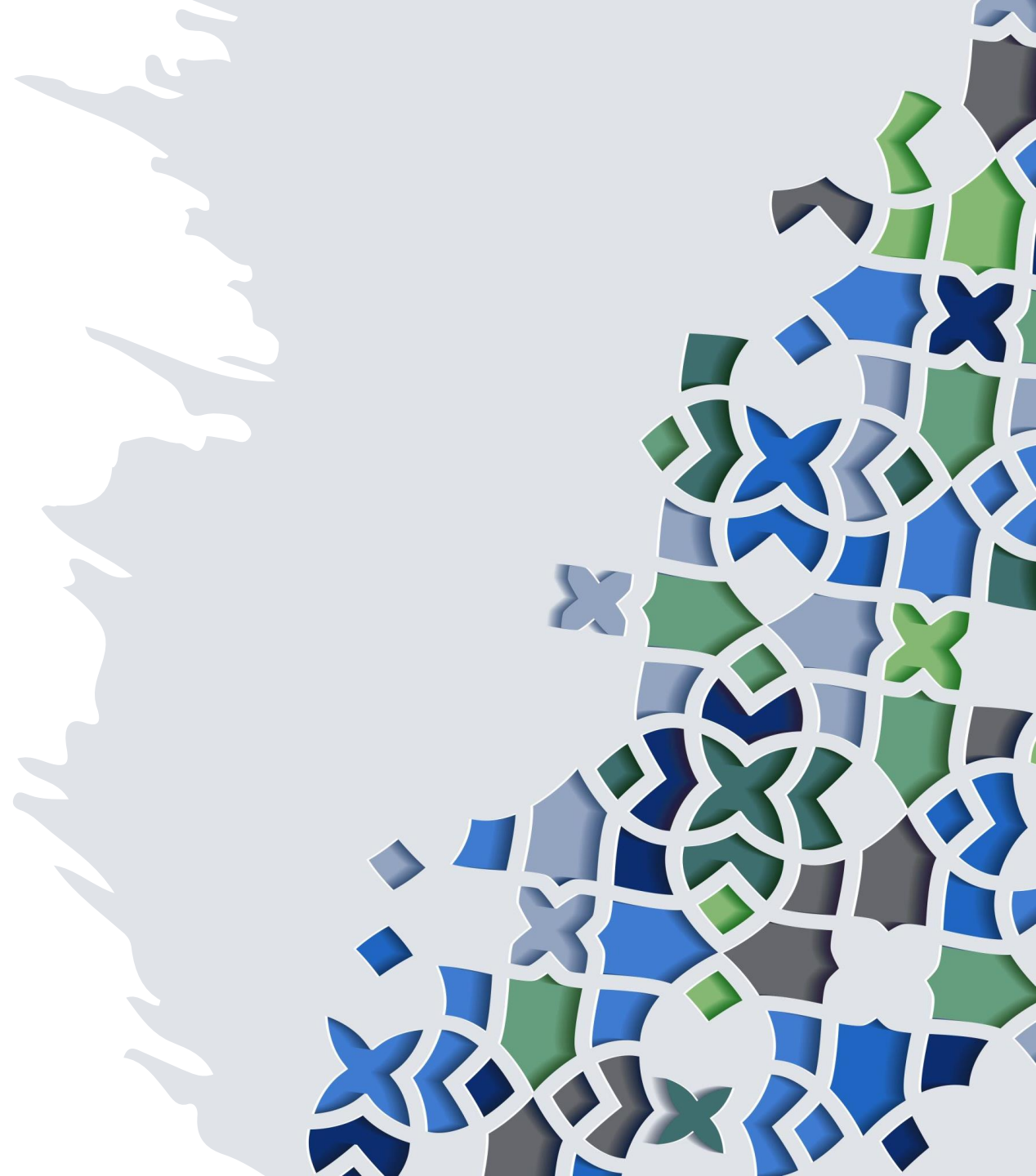

Гергьовден

- Гергьовден в България се нарича денят, в който се чества Свети Георги Победоносец на 6 май.
- Обявен е за официален празник в Република България, както и за Ден на храбростта и българската армия , също така се чества и като празникът на овчаря.

Ден на храбростта и българската армия

- Денят на храбростта започва да се празнува в българската армия още с нейното създаване.
- Празникът се чества на 6 май, но официално е приет на 09.01.1880 г. от княз Александър I Батенберг.
- По-рано, на 1 януари същата година, е учреден и военният Орден за храброст – отличие, с което се удостояват извършилите подвизи на бойното поле.
- През 1946 г. прекъсва традицията на празника като Ден на храбростта и българската армия и остава само честването му като Ден на пастира. Традицията е възстановена на 27 януари 1993 г.

Ден на храбростта и българската армия

На Гергьовденския парад

Църковен празник

- На този ден Българската православна църква чества деня на Свети Георги Победоносец, който е мъченик за християнската вяра, загинал през 303 г. при управлението на император Диоклециан.

Имен ден

- Гергьовден е един от най-обичаните празници в България.
- Името *Георги* има гръцки произход, образувано е от думите "гео", което значи "земя" и "ерго"- "работя". Така се получава и значението на името – "земеделец".
- Името *Георги* става популярно в Европа през XIV в., когато кръстоносци донасят от Палестина историята за мъченичеството на Св. Георги, която е украсена с легендата как той се бори с дявола в образа на змей.
- Той е имен ден на хората с имената Георги, Генчо, Гергана, Гинка, Ганка, Ганя, Ганчо, Георгия и производните им.

Народен календар

- В народния календар Гергьовден е един от най-големите празници през годината и най-големият пролетен празник.
- Празникът е календарно обвързан, той се празнува на 6 май и се чества от всички българи.
- С него започва лятната половина на стопанската година, завършваща на Димитровден.
- Това разположение в празничния календар определя и изключително богатата му обредност, обхващаща всички области от стопанския и социален живот на хората.
- Св. Георги традиционно е схващан като повелител на пролетната влага и плодородието, той отключва изворите и влагата, побеждава ламята, покровител е на земеделците и най-вече на овчарите и стадата.
- В българската традиционна духовна култура това е един от най-големите празници, почитан и от Великден. В редица народни песни се пее:

Хубав ден Великден

още по-хубав Гергьовден.

- На този празник се извършват редица обредни практики и ритуали, целящи осигуряването на здраве за хората и плодородие на нивите и животните.

Обичаи с роса и вода

- В нощта срещу празника, преди да пропеят петлите, хората отиват на някоя поляна, където се търкалят в утринната роса, защото вярване твърди, че по това време на годината всичко е покрито с блага роса, като по-рано търкалянето в росата се е правело на голо. Някъде само ходят боси по росата или си мият лицето и ръцете с нея, другаде я пият .
- Къпането в росата се прави от хората, за да са здрави и да не ги боли кръст през годината, също така се къпят в роса и неплодни жени с вярата, че така ще станат плодовити.
- Друго свързано с росата е събирането и носенето ѝ вкъщи. Вярва се, че събраната по Гергьовден роса има целебна сила.

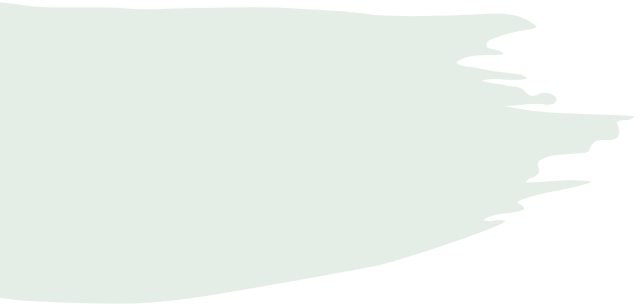
- Освен „къпането“ в роса се практикува и обредното къпане в реки и извори.
- В Чепеларе след ходенето в росата отиват на аязмото Св. Георги, където се измиват в реки и извори. Къпят се навсякъде в Средните Родопи, както и в Тревненско, Казанлъшко .
- Както при росата, така и при измиването с вода съществува обичаят да се носи в къщи вода, с която се замесват обредни хлябове. Някъде в Разградско и в Пловдивско се вярва, че на този ден водата е толкова лековита и даваща сила, че дори мечките се къпят за първи път в годината на този ден.
- Повсеместно е вярването, че дъждът на Гергьовден е особено плодороден – „всяка капка носи жълтица“.

Обичаите и обредите за плодородие

- След къпането в росата, на връщане към домовете си хората берат свежи зелени растения, с които се окичват вратите и праговете на домовете, оборите и кошарите, слагат се на завивките на децата и на хомотите на добитъка, правят се венци и се слагат на главите на домашните животни.
- Ергените кичат със зеленина дворните врати на любимите си, а момите вият китки и венци и ги слагат в косите си. В Кюстендилско момите берат „лепич“ и го слагат по дрехите си, за да се лепят момците по тях.

Обичаите и обредите

-
- Разпространен е обичаят на Гергьовден да се правят люлки. Те се връзват на високо разлистено дърво и момците люлеят момите, като това е съпроводено с песни и диалози, имащи скрита брачно-любовна насоченост.
 - Освен люлеенето, на разлистени дървета се окачват кантари, на които хората се теглят, вярвайки, че това е един от начините да бъдат здрави и жизнени през годината.
 - Вярва се още, че както на Еньовден, така и рано сутринта на Гергьовден билките имат особена целебна сила, и затова се берат и билки. Вярва се още, че този ден е особено подходящ за магии за обиране на плодородието от чуждите имоти и затова в нощта срещу празника магьосниците правят своите магии за „превземане“ на чуждото плодородие – „мамят“ плодовете на нивите и млякото и плодovitостта на живата стока.

Гергьовденски люлки

- Люлеят се момци и момци

Гергьовденски песни

„Рано ранил Свети Георги, на ден – на връх Гергьовден,
та възседна врана коня, да обиколи земи и полета,
зимни ниви и лятни ниви, весел тръгна, сърдит дойде –
нивите зажурени, нивите изгорени – дъжд няма.

И се небо затъмнило, хубав дъжд е заваляло!

Рано ранил Свети Георги, на ден – на Спасовден,
та възседна врана коня, да обиколи земи и полета,
зимни ниви и лятни ниви, сърдит тръгна, весел дойде –
зимното е изкласило, лятното е вретенило, ливадите за косене“!

Гергьовденски песни – „Слънчо ле“

Слънчо ле, мило мамино, що стори та се забави,

та ми изгори, изгори малките моми в Добруджа?

Да знаеш, мамо, да знаеш, каква съм мома загледал,

долу в долната махала, на гергеф кърпа взеше.

Гледах я, мамо, гледах я, цяло ми ден до пладнина

и пак се, мамо, не нагледах,

я ко таз мома не взема, я няма ясно да гледам.

Слънчо ле, мило мамино, как ще мома да вземем,

кога е мома на земя, а ние съвсем на небо.

Мамо, льо мила слънчева, да дойде пролет Гергьовден,

златни ще люлки спуснем, на Добринкини дворове.

Всички ще моми да дойдат, за здраве да се люлеят

и тая мома ще дойде, за здраве да се люлее.

Седне ще мома на люлка, дигнем щем люлки на небе,

вземем щем мома на небе.

От тогаз дорде до сега, на небе греят две слънца,

едното слънце Слънцето, другото слънце Добринка,

Добринка Месечинката.

Обичаи около животните и жертвеното агне

- Според народните представи Св. Георги освен покровител на земеделците, е и най-могъщият покровител на стадата. Затова голяма част от обредните практики и обичаите, изпълнявани на този ден, имат за цел да осигурят здравето и плодовитостта на живата стока.
- На Гергьовден рано сутринта се извършва ритуалното извеждане на животните на първа зелена паша, като стадото се подкарва със зелена пръчка.
- На този ден се прави и първото обредно доене на овцете. Овчарите отварят вратата на кошарата и която овца излезе първа, украсяват главата ѝ с предварително подготвен венец и я издояват . Ведрото, в което се дои овцата, е украсено също с венци или различни зелени растения и пресукани бял и червен конец .
- По същия начин са украсени и вратата на кошарата, както и самата кошара. Млякото на първата овца се издоява през сребърен пръстен, кравайче, венец, а някъде и през речен „гергьовски камък“ . Първите капки мляко се изливат на земята или върху яйце, което после се заравя в земята.

- Някъде овчарите гърмят с пушки край стадото, за да изгонят злите духове. Широко разпространен е обичаят на този ден овцете да се захранят с обреден хляб, приготвен от жените. Също така на Гергьовден става първото вкушване на мляко и млечни продукти през годината.
- Повсеместно разпространен из цялата българска етническа територия е обичаят на Гергьовден да се коли агне. На този ден всяка къща, независимо дали притежава или не овце, трябва да заколи агне, защото
„ ... къща или задруга, дето не се заколи агне на този ден, считала се вън от вярата, вън от селото.“

Празничната трапеза

- Тя обикновено е селска.
- Прави се обикновено при оброчище, параклис или манастир. След като се освети, на нея се носят опечените агнета, обредните хлябове, прясно издоеното мляко и стореното от него сирене, заквасено мляко .
- На този ден за първи път през годината се яде пресен чесън, който задължително присъства на трапезата.

Край празничната трапеза отново се изпълняват обредни практики, свързани както с плодородието, така и с брачна насоченост. В някои райони на Източна България младите булки в началото стоят прави край трапезата, „за да стават високи конопите“, а после хукват да бягат, като децата ги замерят с трохи хляб за плодородие.

- Другаде с бучки сирене за плодovitост са замеряни и младоженците.
- На Гергьовден, край трапезата, кумът ритуално събува сватбените чорапи на младоженката и сваля връхната ѝ сватбена дреха, като я забражда с женска забрадка, вместо носената дотогава булчинска.

*Задължителни
храни за трапезата*

Благодаря за вниманието

изготвила Деница Куцарова
от 9. г клас на 1. СУ „ Пенчо
Славейков“

